

Sygn. akt II Ca 1185/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Teresa Kolbuc

Sędziowie: SSO Małgorzata Klesyk

SSO Monika Kośka

Protokolant: starszy protokolant sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2016 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa B. M. , J. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Sąd Rejonowy w Kielcach

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 31 maja 2016 r. sygn. I C 796/16

zmienia zaskarżony wyrok w całości i oddala powództwo, zasądza na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Kielcach) od B. M. 660 (sześćset sześćdziesiąt) złotych i od J. M. 330 (trzysta trzydzieści) złotych kosztów procesu za obie instancje.

Sygn. akt II Ca 1185/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 maja 2016 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I C 796/16 Sąd Rejonowy w Kielcach zasądził od pozwanego Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Kielcach na rzecz powódki B. M. kwotę 518 zł wraz odsetkami ustawowymi od dnia 7 marca 2012 r. i dalszymi odsetkami ustawowymi do dnia zapłaty (pkt. I wyroku). Nadto Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Kielcach na rzecz powoda J. M. kwotę 105 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 27 września 2011 r. i dalszymi odsetkami ustawowymi do dnia zapłaty (pkt. II wyroku). Orzekając o kosztach postępowania Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwoty po 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt. III wyroku).

Powyższe orzeczenie zapadło na tle następującego, ustalonego przez Sąd Rejonowy, stanu faktycznego.

Powodowie B. M. i J. M. są radcami prawnymi prowadzącymi, od 22 października 2004 r., działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej - kancelarię Radców Prawnych B. i J. (...) s.c., przy Placu (...) w K..

Wyrokiem z dnia 9 lutego 2011 r., wydanym w sprawie IV P upr 1/1, Sąd Rejonowy w Kielcach przyznał J. M. z sum Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kielcach wynagrodzenie w kwocie 900 zł z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanemu M. W.. Natomiast postanowieniem z dnia 17 lutego 2012 r., wydanym w sprawie VII Ns 419/08, Sąd Rejonowy w Kielcach przyznał powódce B. M. z sum Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kielcach, wynagrodzenie w wysokości 4428 zł za pomoc prawną udzieloną z urzędu wnioskodawcy G. S..

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, iż w dniu 19 września 2011 r. powód J. M. wystawił, na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kielcach, fakturę VAT Nr (...) na kwotę 1 107 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w sprawie Sądu Rejonowego w Kielcach o sygn. IV Pupr 1/10, z terminem płatności dnia 27 września 2011 r. Nadto, dnia 28 lutego 2012 r. powódka B. M. wystawiła fakturę VAT nr (...), na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Kielcach, która opiewała na kwotę 4 428 zł. W oparciu o wystawione faktury VAT pozwany wypłacił na rzecz powoda kwotę 795 zł potrącając z przyznanej mu kwoty 900 zł, kwotę 105 zł na poczet zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Na rzecz powódki pozwany wypłacił kwotę 3 910 zł, pomniejszając przyznane powódce wynagrodzenie o kwotę 518 zł pobraną na zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Sąd Rejonowy ustalił, iż pomiędzy stronami niniejszego postępowania doszło następnie do obszernej korespondencji. Pismem z dnia 30 grudnia 2011 r. powód zwrócił się do pozwanego o wypłacenie kwoty pobranej tytułem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych wskazując, iż to powód a nie pozwany jest obowiązany do odprowadzenia tej zaliczki. Z podobnym pismem do pozwanego wystąpiła także powódka, a mimo powyższego, pismem z dnia 22 maja 2012 r. pozwany poinformował powodów, iż wypłacając im wynagrodzenie za pomoc prawną z urzędu, działa na podstawie art. 13 pkt. 6 w zw. z art. 10 ust. 1 pkt. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, bowiem przychód tytułu z pomocy prawnej udzielonej z urzędu, bez względu na formę wykonywania zawodu przez adwokata lub radcę prawnego, jest przychodem z działalności wykonywanej osobiście, a w konsekwencji to na pozwanym ciąży określony w art. 41 i 42 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych obowiązek pobrania zaliczki na podatek dochodowy.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, iż w dniu 6 lutego 2014 r. powodowie ponownie zwrócili się do pozwanego o zwrot niewypłaconej części wynagrodzenia za pomoc prawną, stanowiącej zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych i wskazali przy tym, że to na nich, a nie na Sądzie Rejonowym, ciążyło zobowiązanie do odprowadzenia takiej zaliczki na podatek. W piśmie powołali się na stanowisko NSA zawarte w uchwale z dnia 21 października 2013 r., zapadłej w sprawie II FPS 1/13, które wskazywało na nieprawidłowość działania pozwanego w niniejszej sprawie.

Pismem z dnia 21 lutego 2014 r. pozwany odmówił powodom wypłaty części wynagrodzenia stanowiącej kwotę pobrane jako zaliczki na podatek dochodowy i wskazał, że stanowisko prezentowane we wskazanej powyżej uchwale nie może zostać w niniejszej sprawie wzięte pod uwagę, bowiem uchwała ta wywołuje skutki jedynie na przyszłość i nie ma mocy wstecznej.

W dniu 4 września 2014 r. powodowie skierowali do pozwanego wezwania do zapłaty bezzasadnie, ich zdaniem, pobranych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych.

W oparciu o ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy omówił szczegółowo przepisy dotyczące zwolnienia strony od kosztów sądowych i związane z tym obowiązkiem pokrycia przez Skarb Państwa tych kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które nie obciążają przeciwnika procesowego strony zwolnionej od obowiązku uiszczenia tych kosztów. Sąd Rejonowy omówił także zasady określenia wysokości wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu i okoliczności wpływające na wysokość tego wynagrodzenia. Sąd zaakcentował, iż podstawą określenia wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu, są stawki minimalne określone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez radcę prawnego, które ulegają powiększeniu o obowiązującą stawkę podatku VAT. Zdaniem Sądu Rejonowego w Kielcach wynagrodzenie pełnomocnika za pomoc prawną udzieloną z urzędu, która nie została opłacona, należy

kwalifikować do źródła przychodu określonego w art. 10 ust. 1 pkt. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (pozarolnicza działalność gospodarcza). Przytaczając kolejne przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w tym art. 41 ust. 3 tej ustawy, Sąd Rejonowy uznał, iż podatnicy są obowiązani wpłacać miesięczne zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych, a na gruncie niniejszej sprawy nie zachodzi przypadek, by to pozwany obowiązany był do odprowadzenia zaliczki na poczet podatku od osób fizycznych z przyznanego powodowi wynagrodzenia, co skutkowało wypłaceniem wynagrodzenia pomniejszonego o uiszczoną zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych. Opierając się na uchwale NSA z dnia 21 października 2013 r. wydanej w sprawie o sygn. akt II FPS 1/13 Sąd Rejonowy podkreślił, iż wynagrodzenie z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, zależnie od formy, w jakiej wykonuje on swój zawód, należy kwalifikować albo jako źródło przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej, (gdy pełnomocnik wykonuje działalność gospodarczą w rozumieniu art. 5a pkt. 6 lit. a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych), a gdy czyni to w ramach innych form wykonywania zawodu, to wówczas wynagrodzenia należy kwalifikować do źródła uzyskania przychodu z działalności wykonywanej osobiście, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Ostatecznie Sąd Rejonowy uznał, iż na gruncie niniejszej sprawy wynagrodzenie pełnomocnika za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną z urzędu, jest przychodem z działalności gospodarczej w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt. 3 w zw. z art. 5a pkt. 6 lit. a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w związku z czym uwzględnił żądanie powodów w całości.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwoty po 60 zł na które złożyły się uiszczone opłaty od pozwu oraz opłaty od apelacji.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem II instancji. Zaskarżonemu wyrokowi pozwany zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 10 ust. 1 pkt. 3 w zw. z art. 5a pkt. 6 lit. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych poprzez ich zastosowanie w sytuacji, gdy w stanie faktycznym niniejszej sprawy zastosowanie powinien znaleźć art. 10 ust. 1 pkt. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. W uzasadnieniu złożonej apelacji pozwany zaakcentował, iż zasadniczo stan faktyczny sprawy był pomiędzy stronami niesporny, odmienna była natomiast ocena prawna owego stanu faktycznego. Zdaniem apelującego w istocie w dacie pobierania przez pozwanego zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych spornym i nieugruntowanym w doktrynie i orzecznictwie było, czy wynagrodzenie pełnomocnika działającego z urzędu stanowi źródło przychodu wskazane w art. 10 ust. 1 pkt. 2 czy art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Powyższe wskazuje, iż zachowanie pozwanego było w istocie niesprzeczne z prawem i poparte orzecznictwem aktualnym w dacie pobrania zaliczek. Należy więc uznać, iż działania pozwanego było zgodne z prawem. Zdaniem apelującego w dacie wypłaty powodowi wynagrodzenia za czynności pełnomocników z urzędu pozwany posiadał legitymację ustawową do swobodnego wyboru podstawy prawnej kwalifikacji przychodu powodów, czy to z pozarolniczej działalności gospodarczej, czy też z działalności wykonywanej osobiście i dokonany przez pozwanego wybór był uzasadniony w świetle prawa i orzecznictwa aktualnego w dacie pobrania zaliczek.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie i przytoczyli przy tym obszerną argumentację wskazującą na prawidłowe zakwalifikowanie przez Sąd I instancji przychodu z tytułu wynagrodzenia za czynności pełnomocnika z urzędu, jako przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja prowadzi do zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa, jednakże nie ze względu na treść apelacji i zarzuty w niej podniesione.

Zdaniem Sądu Okręgowego w Kielcach powodowi nie przysługują w niniejszej sprawie roszczenia o zasądzenie kwoty 105 zł na rzecz J. M. i kwoty 518 zł na rzecz B. M., wraz z określonymi odsetkami ustawowymi. Należy bowiem podkreślić, iż jak wynika z ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego, zarówno na rzecz powoda, jak i na

rzecz powódki, kwoty żądane pozwem złożonym w niniejszej sprawie zostały już uprzednio prawomocnie przez Sąd Rejonowy przyznane. Bezsprzeczne jest przecież, iż wyrokiem z dnia 9 lutego 2011 r., wydanym w sprawie IV P upr 1/10 Sąd Rejonowy w Kielcach przyznał powodowi J. M. z sum Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kielcach wynagrodzenie w kwocie 900 zł, a postanowieniem z dnia 17 lutego 2012 r., wydanym w sprawie VII Ns 419/08 Sąd Rejonowy w Kielcach przyznał powódce B. M. z sum Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kielcach wynagrodzenie w wysokości 4428 zł. Niewątpliwie uwzględnienie powództwa w niniejszej sprawie prowadziłoby więc do dwukrotnego przyznania na rzecz powodów odpowiednio 105 zł i 518 zł, bowiem kwoty te zostały już powodom przyznane na podstawie wskazanych powyżej orzeczeń Sądu. Orzeczenie te nie zapadły co prawda w procesach zainicjowanych przez powodów, ale stanowią tytuły egzekucyjne i powodowie mogą aktualnie wystąpić o nadanie tym tytułom egzekucyjnym klauzuli wykonalności, a następnie wszcząć przeciwko Skarbowi Państwa- Sądowi Rejonowemu w Kielcach postępowania egzekucyjne o te kwoty, które zostały im bezzasadnie pobrane tytułem zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych. Wydanie orzeczenia uwzględniającego żądania powodów w niniejszej sprawie doprowadziłoby do powstania dwóch tytułów egzekucyjnych, dotyczących tożsamyh kwot 150 zł (dotyczącej powoda) oraz 518 zł (dotyczącej powódki).

Jednocześnie podkreślić należy, iż żądanie pozwu zmierza w istocie do uzyskania wykonania orzeczeń przyznających powodom wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu. Powodowie domagają się wypłacenia im pełnych wynagrodzeń, które pozwany niezasadnie pomniejszył o pobrane zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Skoro więc powodowie dążą do wypłaty w całości przyznanych im wynagrodzeń, to powinni w istocie wszcząć postępowania egzekucyjne przeciwko Skarbowi Państwa- Sądowi Rejonowemu w Kielcach. Zdaniem Sądu Okręgowego w Kielcach powodom nie przysługuje na gruncie niniejszej sprawy roszczenie zmierzające do wykonania orzeczeń w postaci wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 9 lutego 2011 r., wydanego w sprawie IV P upr 1/10 i postanowienia Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 17 lutego 2012 r., wydanego w sprawie VII Ns 419/08, w zakresie jakim wskazane orzeczenia przyznają powodom określone wynagrodzenie pieniężne. Nie ma w prawie polskim roszczenia o zasądzenie należności pieniężnych, objętych uprzednio wydanym tytułem egzekucyjnym, celem wykonania tego tytułu egzekucyjnego. Wykonanie orzeczenia przyznającego określoną kwotę wykonuje się poprzez wszczęcie postępowania egzekucyjnego, a nie uzyskanie kolejnego tytułu egzekucyjnego dotyczącego tych samych należności.

W świetle powyższego bezprzedmiotowym jest badanie zarzutów apelacji, jako niemających znaczenia dla rozstrzygnięcia i w istocie bezprzedmiotowych. Jedynie na marginesie wskazać należy, iż rację ma Sąd I instancji stając na stanowisku, iż niezasadnie pozwany pomniejszył powodom wypłacone wynagrodzenie za pomoc prawną z urzędu, o pobrane zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i nie ma przy tym znaczenia, czy w dacie potrącenia tych zaliczek orzecznictwie sądów administracyjnych i organów administracyjnych było jednolite, czy też nie, skoro przepisy kwalifikujące źródła uzyskania przychodu nie uległy zmianie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

Konsekwencją oddalenia apelacji było zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem I instancji, przy uwzględnieniu okoliczności, iż poprzednio wydany w niniejszej sprawie wyrok został uchylony, a sprawa przekazana Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Z uwagi na powyższe, na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., należało od powoda zasądzić na rzecz pozwanego kwotę 210 zł za postępowanie przed Sądem I instancji i postępowanie zakończone uchycieniem uprzednio wydanego orzeczenia (60 zł na podstawie § 6 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez skarb państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, 60 zł na podstawie § 6 pkt. 1 w zw. z § 13ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez skarb państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i kwotę 90 zł na podstawie § 2 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie). Od powódki na rzecz pozwanego należało zasądzić kwotę 540 zł za postępowanie przed Sądem I instancji i postępowanie zakończone uchycieniem uprzednio wydanego orzeczenia (180 zł na podstawie § 6

pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez skarb państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, 90 zł na podstawie § 6 pkt. 2 w zw. z § 13 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez skarb państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i kwotę 270 zł na podstawie § 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 120 zł (na podstawie § 2 pkt. 1 w zw. z §10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie), a od powódki na rzecz pozwanego kwotę 120 zł na podstawie § 2 pkt. 2 w zw. z §10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie).

SSO Monika Kośka SSO Teresa Kołbuc SSO Małgorzata Klesyk